

הדגשים והגשות על פי פרשת השבוע

פרשת כי תצא | עלון מס' 96

מחיר יקר להנאה קטנה

וְרֵאִיתָ בַּשָּׂבִיבָה אִשֶּׁת יִפֶּת תֹּאֵר וְחִשְׁקָתָּ בָּהּ וְלִקְחָתָּ לָךְ לְאִשָּׁה.

ולקחת לך לאשה. לא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע, שאם אין הקדוש ב"ה מתירה, ישאנה באיסור, אבל אם נשאה, סופו להיות שונאה, שנאמר אחריו כי תהיין לאיש וגו', וסופו להוליד ממנה בן סורר ומורה, לכך נסמכו פרשיות הללו:

אדם היוצא למלחמה ויצרו גובר עליו, ירדה תורה לסוף דעתו של אדם, והבינה כי לא יוכל להתגבר על יצרו - אין לנו מושג מהו יצר כזה בעת מלחמה - אך הבינה התורה כי נגד יצר הרע שכזה לא ניתן להילחם, ועל כן התירה התורה והעדיפה לא לומר - אסור, אלא לומר מותר בתנאים מסוימים...

התהליך הוא ארוך ומייגע - חודש שלם של ניוול... הזנחה... בכיוון העיקר ליצור דחיה פנימית מול אשה שכזו... ויותר מזה התורה משתפת אותנו כי המחיר לנישואין עם אשה כזו היא שנואה ככתוב ברש"י - והיה אם לא חפצת בה. הכתוב מבשרך שסופך לשנאותה... תדע לך שזה לא משהו שמחזיק מעמד... והתוצאה היותר חמורה זה ילד שהוא בן סורר ומורה... מחיר יקר מידי להנאה קטנה מידי...

במסכת חולין קט: אמרה ליה ילתא לרב נחמן מכדי כל דאסר לן רחמנא שרא לן כוותיה (כל שהתורה אסרה לנו התירה לנו משהו כנגדו) אסר לן דמא שרא לן כנדא (אסר לנו דם התיר לנו כבד) נדה דם טוהר חלב בהמה חלב חיה (אסר חלב בהמה התיר חלב חיה) חזיר מוחא דשיבוטא (אסר חזיר התיר מוח של דג שיבוטא) וכו'... בעינן למיכל בשרא בחלבא (שאלה שרוצה לטעום טעם של בשר בחלב) אמר להו רב נחמן לטבחי זויקו לה כחלי (צלו לה כחל ויש לזה טעם של בשר בחלב...)

מסוגיה זו נלמד כי על כל דבר שהתורה אסרה הרי יש לנו תחליף שהתירה... אין לך מה להתאוות לאותו איסור כי כנגדו יש לך אותו בצורה מותרת... לעומת זו בפרשת אשת יפת תואר כאן מובא במפורש דיברה תורה כנגד יצר הרע - הוי אומר בלי שנתיר לו את האיסור הזה הוא בטוח יכשל...

ניתן ללמוד מפרשה זו מספר תובנות - האחת כי רק בפרשה זו דיברה תורה כנגד יצר הרע, ולא מצינו במקום נוסף כזה התר - על כן נבין כי בכל מקום אחר יכול האדם וחייב להילחם... אין לו התר של דיברה תורה ובתוכו טמון הכוח להילחם ולנצח... לא ליפול... זה אפשרי... וזו דרישת התורה מכל בן אדם... לכבוש ולנצח... כי איפה שהתורה יודעת שלא תצליח בשום אופן, היא התירה... וזה רק במקום אחד...

דבר נוסף שניתן ללמוד מפרשתנו כי ביסוד העניין להצליח להילחם כנגד היצר הוא פשוט למשוך זמן... התורה לא התירה לו כאן מיד ועכשיו... היא אומר לו מותר בתנאים מסוימים... כשאתה נמצא במאבק מול יצר

שמפתה ומנסה ללכוד אותך ברשתו - קח זמן... תמשוך זמן... לפעמים עצם משיכת הזמן מוציאה את הטעם מהחטא ולפעמים יש זמן לחשוב ולהבין מה המשמעות וההפסד של כישלון שכזה... מה תרוויח כעת ומה תפסיד בעתיד...

בחנות אחת בשוק תלה בעל הבית שלט גדול מבצע ענק - 3 עציצים ב - 100 ש"ח עציץ אחד ב - 30 ש"ח... עבר שם יהודי חכם ואמר לעצמו, אני ילמד את בעל החנות לקח... נכנס לחנות וביקש לרכוש עציץ אחד ב - 30 ש"ח ויצא... לאחר כמה דקות נכנס שוב ורכש עציץ נוסף ב - 30 ש"ח ויצא... ולאחר כמה דקות נכנס שוב ורכש את העציץ השלישי ב - 30 ש"ח... כעת כשהוא מחויך בחיוך של ניצחון הוא פונה לבעל החנות ואומר לו - אתה פשוט הדיוט ונוכל... למה אני הדיוט ונוכל שואל בעל החנות??? הנה תראה - קניתי 3 עציצים והם עלו לי רק 90 ש"ח!!! ואתה כתבת 3 עציצים ב - 100 ש"ח... חייך בעל החנות ואמר לו, אכן, צודק... אבל לולי המבצע, גם עציץ אחד לא היית קונה!... וכעת היה תורו של בעל החנות לחייך מפה לאוזן... ואגב - אתה העשירי שקונה ממני שלוש עציצים בצורה הזו...

האמת - כך היא דרכו של היצר הרע, הוא מכניס לנו תאוות ומשיכות לדברים שלבסוף אנו מגלים כי הנזק הרבה יותר גדול מהתועלת... כמו שכתבנו לעיל - מחיר יקר מידי להנאה קטנה מידי...

ותובנה נוספת שנלמד מכאן כי לכל איסור צריך לתת תחליף... גם בחינוך - גם לילדים... לצעירים... ולמבוגרים... כשיש איסור - התורה אומרת צריך לתת איזה אופציה של התר... האיסור תמיד מגרה יותר... מפתה יותר... יש לו תמיד צבעים מושכים... אנחנו צריכים לייצר תחליף שהוא מותר וכשר... לתת אופציה חליפית... כשאומרים אסור (כמובן לא באיסורי תורה...) כשאומרים לא... צריך לדעת מה התחליף... מה האופציה השנייה... אם לא תיתן את זה מה אתה מצפה שהוא יעשה בזמן הזה...

ילד שיש לו משיכה פנימית לכיוון מסוים צריך למצוא את המסלול הכשר והטוב... מאשר רק לומר לא ולא... אחרת הוא כבר לבד ימצא את הדרך להגיע לאשר חפצה נפשו... במקום לומר לא - ניתן לומר כן אבל...

אלול

אני לדודי ודודי לי.

כגדול האני לדודי כן יהיה הדודי לי... יש לזכור שהכל מתחיל מ'אני'... ממני... כשאני פונה אלי... הוא פונה אלי...

לא כתוב ודודי אלי - אלא דודי לי, היחס אלי הוא כמו היחס כלפני... עורו נא...

שבת שלום ומבורך

שהיחיד יהיה מאושר...

פי יקח איש אשה חדשה לא יצא בצבא ולא יעבר עליו לכל דבר נקי יהיה לביתו שנה אחת ושמח את אשתו אשר לקח.

במסכת סוטה (מג.) כתוב – אלו שאין זזין ממקומן בנה בית וחנכו נטע כרם וחללו הנושא את ארוסתו הכונס את יבמתו שנא' נקי יהיה לביתו שנה אחת לביתו זה ביתו יהיה זה כרמו ושמח את אשתו זו אשתו אשר לקח להביא את יבמתו אין מספיקין מים ומזון ואין מתקנין את הדרכים.

ישנו חילוק בין אלו השבים מעורכי המלחמה, שהם צריכים לספק מים ומזון לאחיהם הנלחמים בחזית... וכן מתקנים את הדרכים... לעומת אלו אשר כבר חנכו בית... חללו כרם... ונשאו אישה... שהם פטורים לגמרי... לא מים ומזון ולא מתקנים את הדרכים...

מה החילוק בין שני האנשים מדוע ההוא שנשא אשה פטור לגמרי מכל סיוע לצורכי המלחמה, לבין אותו אחד שרק התארס עם אשה, שאמנם לא יצא למלחמה, אך מחויב לסייע בהבאת מזון ומים???

הרש"ר הירש מבאר זאת – גם בזמן מלחמה יש תפקידים שהם נקראים תפקידים של שלום – והיינו שבכדי לקיים ישובו של עולם החיים צריכים להתנהל בצורה תקנית... כשיש מלחמה הכל משתנה... הצרכים משתנים... אך עדיין ישנם אנשים שצריכים לדאוג להמשך קיום העולם...

בשים לב – אותם אלו השבים מעורכי המלחמה, לא נאמר בהם הסיבה שמא הבית לא יהיה מיושב או הכרם לא יהיה מעובד או חלילה האשה תישאר אלמנה – הסיבה הכתובה בתורה היא – פן ימות במלחמה ואיש אחר יחנכו – יחללנו – יקחנה... והיינו שלכל אדם יש תפקיד מסוים ושליחות שהוא צריך לקיים.. אם איש אחר יקחנה הרי – הוא – לא ימלא את תפקידו ושליחותו... לכן הוא חוזר.. יש לך תפקיד אתה לא יוצא למלחמה... נטעת כרם – אתה צריך לחלל, לא מישוהו אחר... אתה לא יוצא למלחמה... ארשת אשה – תפקידך הוא לישא אותה.. אין חשש האם היא תישאר תקועה או אלמנה... לא זה הנושא... השאלה היא האם אתה תבצע את תפקידך... ולכן אתה לא יוצא למלחמה... אבל עדיין יש לך משימות סיוע... לך תביא מים ומזון... את סיכון המוות הורדנו ממך... אך את המשימות תומכי לחימה בזה אתה מחויב... לך תהיה ג'ובניק...

לעומת זה – מי שכבר נשא אשה... חלל כרם... וחנך בית... הוא נמצא במעמד אחר לגמרי... הוא כעת נמצא במשימה אחרת... בשליחות אחרת... הוא לא מיועד למשימה, הוא בתוך משימה... ומהי???' 'שימח את אשתו אשר לקח' – כעת יש לך משימה אחרת

ואסור להפריע לו בשליחות הזו... וכותב הרש"ר – חובת האיש לאושר הנישואין היא גדולה בעיני התורה המייחסת לכך חשיבות מכרעת לא רק לישע הפרט אלא לשלום הכלל... באותה שנה יחיה האיש רק למען ביתו ויתמסר לביסוס אושר אשתו... הוא הדין במי שנתרבה אושרו המשפחתי על ידי בית חדש או על ידי כרם חדש, גם הוא פטור מלסייע למטרות המלחמה, ולשאר כל צורכי ציבור...

באם נשאל מדוע שיפרוש מהציבור – וכי מה הבעיה לסייע ולעזור – ממשיך הרש"ר – מושג הכלל המדיני יש לו ממשות רק בריבוי המוחשי של כל חבריו היחידים ולא מחוץ להם או בצידם, משום כך שלום הכלל ישגה רק בפריחתם ובאושרם של כל היחידים, ולפיכך כל אושר ביתי העולה ופורח הוא תרומה להגשמת מטרת הכלל וחובה על הכלל לבוא לקראת היחיד ולקדם את אושרו מתוך התחשבות במצבו.

העולה מהדברים – כי הצורך של הציבור באושרם של היחידים – האינטרס הציבורי לתועלת הציבור, הוא להתחשב באושר של היחיד – זה מה שיגרום ללכידות ולרצון ליחיד לתרום לכלל...

באומות העולם ישנם שיטות קומוניסטיות, שבהם היחיד חייב לדאוג לכלל, הוא אינו שווה מאומה מעבר להיותו דואג לכלל... וממילא הזקנים והמסכנים, אינם חשובים למאומה, משום שאינם תורמים רק נוטלים... כל המציאות הזו יצרה שחיתות אדירה, כאשר אלו שבשלטון הפכו לעריצים ודיקטטורים... שנטלו מהחלשים את פת לחמם, והם התעשרו על חשבונם... בשם החלוקה כי כולם נותנים למען הכלל... מבחון זה נראה אידיאל מדהים... כולם תורמים... אך בהתבוננות בתוצאות הכל רקוב עד היסוד... מה גם שנהרות של דם נשפכו על 'קדושת' השיטה המעוותת הזו...

לעומת זו התורה – מבארת לנו כי דווקא האינטרס שלי ושליך כחלק מהכלל – היא דווקא לדאוג שהשני יהיה מאושר... שהיחיד יהיה לו טוב... דווקא זה מחבר אותו לכלל אם כולם רוצים שיהיה לי טוב... בוודאי שאני רוצה להיטיב להם... כשטוב לפרט יהיה טוב לכלל... אך אם הכלל רוצה שלפרט לא יהיה טוב, הרי הפרט מבין אם כן אין ברירה – עלי לדאוג לעצמי כי כולם אינם דואגים לי...

כך האדם האגואיסט – לאחר שהוא מוכיח לכולם כי הוא דואג לעצמו ורק לעצמו... הרי הציבור יסביר לו בהחלט כי לאור זאת עליהם גם לדאוג רק לעצמם... והם יעשו הכל בשביל שלא יהיה לו... תמשיך לדאוג לעצמך... לעומת האדם המוכיח לכולם כי הוא חלק מהכלל ודואג לאחרים... אם כן כולם מבינים כמו שהוא דואג להם כן הם דאגו לו...

אנחנו כחברה צריכים לדאוג ליחיד – כשהכלל דואג לטובת של היחיד – החברה כולה תרוויח...